

Смірнова Олега Ювеналійовича,

СКАРГА/ПОВІДОМЛЕННЯ
про наявність фактів академічного плагіату
в докторській дисертації О. А. Никитюка

Керуючись пп. 2–7 «Порядку розгляду скарг/повідомлень щодо фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації», затвердженого на засіданні Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти 24 жовтня 2023 р. (протокол № 16 (45); зі змінами (протокол № 21 (50) від 26 грудня 2023 року)), повідомляю про факти академічного плагіату в докторській дисертації О. А. Никитюка:

Никитюк Олександр Андрійович. Науково-методичні основи екологічної безпеки сільськогосподарської продукції. – Дис. ... доктора сільськогосподарських наук (спеціальність: 03.00.16 – екологія). – Київ, 2010.

За даними сайту Київського аграрного університету Національної академії аграрних наук України, у 2023 р. О. А. Никитюк виконував обов'язки ректора (див. <https://kaunaas.com/про-поновлення-та-зарахування-на-навч/>)

Дисертацію він захистив 28.01.2011 року на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.371.01 в Інституті агроєкології і економіки природокористування НААН України.

Науковий консультант – **Фурдичко Орест Іванович**, доктор економічних наук, професор, академік НААН України, директор Інституту агроєкології і економіки природокористування НААН України.

Офіційні опоненти:

- **Мельничук Сергій Дмитрович**, доктор біологічних наук, професор, чл.-кор. НААН України, директор Українського навчально-науково-виробничого інституту якості біоресурсів і безпеки життя Національного університету біоресурсів і природокористування України;
- **Рижук Сергій Миколайович**, доктор сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник, чл.-кор. НААН України, головний науковий співробітник сектору наукознавства Державної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН України;
- **Шерстобосва Олена Володимирівна**, доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач відділом еколого-біологічних досліджень Інституту агроєкології і економіки природокористування НААН України.

Учений секретар спеціалізованої вченої ради – кандидат сільськогосподарських наук **Чайковська Вікторія Вікторівна**.

Дисертація і автореферат О. А. Никитюка розміщені на сайті Національного репозитарію академічних текстів за адресою <https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0511U000077/>.

Установлено, що на сайті НРАТ розміщені 13 файлів, відповідно у Порівняльній таблиці (Додаток І) указані ці назви файлів:

Назва файла	Сторінки	Зміст файла
dis--dis1.doc.pdf	1–20	Титульна сторінка, Зміст, Перелік Назовані не агентстві із забезпеченні якості вищої освіти

№ 29-24-АД від 14.05.2024

dis--dis2.doc.pdf	21–73	Розділ 1 Екологічна безпека сільськогосподарської продукції та якість життя (літературний огляд)
dis--dis3.doc.pdf	74–87	Розділ 2 Програма, методологія і методика досліджень
dis--dis4.doc.pdf	88–123	Розділ 3 Аналіз сучасного стану міжнародної і національної нормативних баз у сфері безпеки та якості сільськогосподарської продукції
dis--dis5.doc.pdf	124–149	Розділ 4 Впровадження системи управління безпекою харчових продуктів
dis--dis6.doc.pdf	150–179	Розділ 5 Гармонізація регуляторної політики ЄС у сфері охорони ґрунтів від забруднення
dis--dis7.doc.pdf	180–278	Розділ 6 Забезпечення якості випробовувань у лабораторіях з дослідження сільськогосподарської продукції
dis--dis8.doc.pdf	279–334	Розділ 7 Технологічні прийоми розробки і впровадження системи менеджменту в лабораторії
dis--dis9.doc.pdf	335–365	Розділ 8 Автоматизація процесів системи менеджменту лабораторії
dis--dis10.doc.pdf	366–372	Концептуальна модель системи екологічної безпеки сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки
dis--dis11.doc.pdf	373–376	Висновки. Рекомендації для впровадження
dis--dis12.doc.pdf	[1–10]	Додатки
dis--dis13.doc.pdf	389–421	Список використаної літератури

Згідно з даними автореферату (с. 37–41), 46 праць О. Никитюка за темою дисертації були опубліковані в 1998–2010 рр.

У «Рекомендаціях щодо запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо)» (Лист МОНУ №1/11-8681 від 15.08.2018) зазначається наступне:

- п. 1.2. Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства (ч. 4 ст. 42 Закону України «Про освіту»);
- п. 2. Академічним плагіатом є:
 - 2.1 Відтворення в тексті наукової роботи без змін, з незначними змінами, або в перекладі тексту іншого автора (інших авторів), обсягом від речення і більше, без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту.
 - 2.2 Відтворення в тексті наукової роботи, повністю або частково, тексту іншого автора (інших авторів) через його перефразування чи довільний переказ без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту.

У докторській дисертації О. А. Никитюка **виявлені факти порушення академічної доброчесності**, які підпадають під визначення академічного плагіату (пп. 1.2, 2.1 і 2.2 зазначених «Рекомендацій»).

Про це на сайті «Плагіат і фальсифікації в наукових працях» є публікація від 04.04.2015 під назвою «Олександр Никитюк: колишній агроном-військовик-чиновник, який став проректором Національного медичного університету, захистив дисертацію з плагіатом» (<https://false-science-ua.odoo.com/oleksandr-nikitiuk-kolishnii-agronom-viiskovik-chinovnik-iakii-stav-prorektorom-natsionalnogo-medichnogo-universitetu-zakhistiv-disertatsiuz-plagiatom>).

Виявлено, що дисертація О. А. Никитюка містить текстові збіги (плагіат) з такими джерелами:

- 1) **Миронов Сергей Михайлович. Экологическая безопасность и качество жизни // Статья-интервью на сайте автора <http://mironov.ru/> от 17.06.2005. (<http://web.archive.org/web/20120126062123/http://mironov.ru/main/interview/190>).**
- 2) **Аналітичний звіт «Система державного регулювання безпечності харчових продуктів в Україні: на шляху вдосконалення». – International Finance Corporation, 2009. (Звіт розміщений на офіційному сайті Світового банку: <https://documents1.worldbank.org/curated/zh/565211468337772491/pdf/486690PP0UkranlodlsafetylreportlENG.pdf>)**
- 3) **Бушуев Н.Н. Взаимодействие тяжелых металлов с различными компонентами почв // Матер. междунар. научно-практич. конф. «Роль природообустройства сельских территорий в обеспечении устойчивого развития АПК». Часть I. – Москва: Московский государственный университет природообустройства, 2007, с. 16–22. (https://web.archive.org/web/20170224050137/http://ieek.timacad.ru/science/1/sb-07/sb-07_1_3.html)**
- 4) **Маренич М. М., Аранчій С. В., Марюха П. С. Контроль якості і безпека продуктів харчування в ЄС // Міжнародне законодавство в галузі харчового ланцюжка і потенціал України відповідності даним стандартам. – Полтава, 2009. (Стаття розміщена на сайті репозитарію Полтавського державного аграрного університету <https://dspace.pdau.edu.ua/entities/publication/a53d875e-ec19-479f-916d-9cbd012a3cd7>, завантажити: <https://dspace.pdau.edu.ua/server/api/core/bitstreams/4173fd3e-36e6-4f14-8c3b-e223468413dc/content>).**
- 5) **Голінка І. Розвиток стандартизації на міжнародному, регіональному та національному рівнях // Стандартизація. Сертифікація. Якість. – 2009. – № 1. – С. 11–17. (Ця стаття на офіційному сайті відсутня; її електронна OCR-копія в машиночитаному форматі, яка є ідентичною примірнику, розміщена на сайті: <https://false-science-ua.odoo.com/web/content/1238?unique=1ea41354f67021fd363d6585fec8d6b6b655a4c1>).**
- 6) **Сичевський М. П. Організаційно-економічний механізм розвитку харчової промисловості України (теорія, методологія, практика). – Автореферат дис. ... доктора економічних наук (спеціальність 08.07.01 – економіка промисловості). – Київ, 2005. (<https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0505U000647/>).**
- 7) **Математична модель. [Електронний ресурс]. Стаття у Вікіпедії, версія від 13:34, 10 листопада 2007, автор Білецький В.С. (https://uk.wikipedia.org/w/index.php?title=Математична_модель&oldid=1071547).**
- 8) **Грищенко Ф. В. Технологія виробництва харчових продуктів: порівняльний аналіз міжнародної та національної нормативних баз // Харчова промисловість. – 2008. – № 7. – С. 5–7. (Це число журналу розміщене за адресою: <https://dspace.nuft.edu.ua/server/api/core/bitstreams/04e95bb8-a09c-41b2-abc5-3fe60be053f8/content>; в Додатку 3 наведена тільки стаття Грищенко з цього журналу в машиночитаному форматі).**
- 9) **Національне агентство з акредитації України. [Електронний ресурс]. (Інтернет-сторінка Національного агентства з акредитації <http://naau.org.ua/nacionalne-agentstvo-z-akreditaciyi-ukrayini/> зараз не існує, але є її веб-архівна копія: <https://web.archive.org/web/20141109202950/http://naau.org.ua/nacionalne-agentstvo-z-akreditaciyi-ukrayini/>; її pdf-копію можна завантажити звідси: <https://false-science-ua.odoo.com/web/content/1239?unique=25a4f156843263d257f5b45bf89bff77ade43f4c>)**
- 10) **Новіков В. В. Контрольні карти Шухарта у випробувальних лабораторіях // Стандартизація, сертифікація, якість. – 2006. – № 2 (39). – С. 66–71. (Ця стаття на офіційному сайті відсутня; її електронна OCR-копія в машиночитаному форматі, яка є ідентичною примірнику, розміщена на сайті: <https://false-science-ua.odoo.com/web/content/1638?unique=4f262605ba393a3261e93c2c935e202c8f7ac27f>)**

Статті Миронова С., Бушуєва Н., Маренича М. та Грищенко Ф., Аналітичний звіт «Система державного регулювання...», дисертація Сичевського М., стаття з Вікіпедії «Математична модель», покликання на сторінку Національного агентства з акредитації України відсутні в «Списку використаних джерел» до дисертації.

Стаття Голінки І. є в «Списку використаних джерел» до дисертації під №18 (не за алфавітом), покликання на неї присутні на с. 80 дисертації Никитюка. В Порівняльній таблиці наведені фрагменти дисертації Никитюка, які мають збіги зі статтею Голінки без належних покликань, а також наведений абзац, де таке покликання присутнє. Однак слід зазначити, що за 2 абзаци перед цим абзацом (із присутнім покликанням [18]) Никитюк написав наступне: «Узагальнюючи тенденції у глобальній системі стандартизації, можна виділити такі особливості:», хоча насправді таке узагальнення зробив Голінка, на працю якого в цьому місці покликання немає, і цим Никитюк вводить читача в оману:

<p style="text-align: center;">Никитюк О. А.</p> <p>Науково-методичні основи екологічної безпеки сільськогосподарської продукції. Дис. ... доктора сільськогосподарських наук. – Київ, 2010. (https://nrat.ukrintel.ua/searchdoc/0511u0000771)</p>	<p style="text-align: center;">Голінка І.</p> <p>Розвиток стандартизації на міжнародному, регіональному та національному рівнях // Стандартизація. Сертифікація. Якість. – 2009. – № 1. – С. 11–17. (https://false-science-ua.odoo.com/web/content/1238?unique=1ea41354f67021fd363d6585fec8d6b6b655a4c1)</p>
<p>С. 79–80. – Файл dis-dis3.doc.pdf</p>	<p>С. 13.</p>
<p>Узагальнюючи тенденції у глобальній системі стандартизації, можна виділити такі особливості: • на міжнародному рівні діяльність зі стандартизації спрямовано на забезпечення узгодженої політики розроблення та використання міжнародних стандартів з метою усунення технічних бар'єрів та підвищення</p>	<p>Узагальнюючи тенденції у глобальній системі стандартизації, можна виділити такі особливості: • на міжнародному рівні діяльність зі стандартизації спрямовано на забезпечення узгодженої політики розроблення та використання міжнародних стандартів з метою усунення технічних бар'єрів та підвищення</p>

Стаття студента В. В. Новікова є в «Списку використаних джерел» до дисертації під №171, хоча там Никитюк неправильно вказав сторінки в журналі: «С. 71–76», тоді як правильно – «С. 66–71». Покликання на цю статтю присутнє лише на с. 339 дисертації Никитюка, а ціла низка абзаців та рисунків з цієї статті переписана в докторську дисертацію Никитюка без належних покликань (див. Порівняльну таблицю в Додатку 1).

Основний матеріал дисертації Никитюка О. А. (без Змісту, Вступу, Списку використаних джерел і Додатків) викладений на сс. 21–376 (усього – 356 сторінок).

Академічний плагіат виявлений на сторінках основного тексту 21–31, 33, 46–52, 57–62, 73–80, 85–87, 111–114, 319–322, 335–345, 373–375 (усього 58 сторінок), що складає 16,3%.

Збіги з іншими джерелами без належних покликань мають **висновки дисертації №№ 4 та 9.**

Наявні збіги текстів без зазначення покликань **порушують вимоги, встановлені статтею 42 Закону України «Про освіту»** щодо академічної доброчесності, а також порушують дійсні на момент захисту (2011 рік) **вимоги «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника»**, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 7 березня 2007 р. № 423. (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/423-2007-п/ed20070307#Text>)

«16. ... У разі виявлення текстових запозичень, використання ідей, наукових результатів і матеріалів інших авторів без посилання на джерело дисертація знімається з розгляду незалежно від стадії проходження без права її повторного захисту.

Виявлення в дисертації, авторові якої вже видано диплом доктора чи кандидата наук, текстових запозичень без посилання на джерело є підставою для порушення клопотання про позбавлення його наукового ступеня.»

У цьому порядку також міститься норма про розгляд подібних справ без обмеження строку давності: «40. ... Розгляд питання про обґрунтованість присудження наукових сту-

пенів і присвоєння вченого звання, стосовно яких рішення прийняті понад десять років тому, органами атестації не проводиться, за винятком виявлення текстових запозичень, використання ідей, наукових результатів і матеріалів інших авторів без посилання на джерело.»

На підставі викладеного звертаюся до НАЗЯВО з проханням:

1. Розглянути питання щодо академічного плагіату в дисертації Олександра Андрійовича Никитюка на здобуття ступеня доктора наук, провівши аналіз наведених фактів текстових збігів, та прийняти рішення щодо виявлення/невиявлення в дисертації О. А. Никитюка фактів порушення академічної доброчесності.
2. У випадку підтвердження фактів порушень О. А. Никитюком академічної доброчесності звернутися до Міністерства освіти і науки України з вимогою щодо необхідності позбавлення цієї особи наукового ступеня доктора наук.

Додатки:

1. Порівняльна таблиця із наведенням фрагментів дисертації Никитюка О. А. та відповідних фрагментів опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства в форматах pdf та docx.
2. Електронні копії автореферату та розділів дисертації Никитюка О. А., поданої на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук, у форматі pdf (14 файлів із сайту НРАТ).
3. Електронні копії джерел неправомірного використання в форматі pdf:
 - 1) стаття-інтерв'ю: С. М. Миронов «Экологическая безопасность и качество жизни»;
 - 2) Аналітичний звіт «Система державного регулювання безпечності харчових продуктів в Україні: на шляху вдосконалення»;
 - 3) стаття: Бушувєв Н.Н. «Взаимодействие тяжелых металлов с различными компонентами почв»;
 - 4) стаття: Маренич М. М., Аранчій С. В., Марюха Н. С. «Контроль якості і безпека продуктів харчування в ЄС»;
 - 5) стаття: Голінка І. «Розвиток стандартизації на міжнародному, регіональному та національному рівнях»;
 - 6) автореферат дисертації: Сичевський М. П. «Організаційно-економічний механізм розвитку харчової промисловості України (теорія, методологія, практика)»;
 - 7) стаття у Вікіпедії: «Математична модель», версія від 13:34, 10.11.2007;
 - 8) стаття: Грищенко Ф. В. «Технологія виробництва харчових продуктів: порівняльний аналіз міжнародної та національної нормативних баз»;
 - 9) Інтернет-сторінка Національного агентства з акредитації України;
 - 10) стаття: Новіков В. В. «Контрольні карти Шухарта у випробувальних лабораторіях».

13.05.2024 р.

О. Ю. Смірнов,
канд. біол. наук, ст. наук. співр.